

ГЛОСЫ Ў ПРАЖСКІХ ВЫДАННЯХ Ф. СКАРЫНЫ: РЭДАКТАРСКАЯ ПРАЦА І/АБО СРОДАК ЭКЗЕГЕЗЫ

Цікавай часткай творчай спадчыны Францыска Скарыны, якая прыцягвае да сябе пільную ўвагу даследчыкаў, з'яўляюцца глосы. Імі, у дадзеным выпадку, называюцца тлумачэнні слоў з Бібліі, змешчаныя першадрукаром на палях яго выданняў. Славуты асветнік называе гэты складнік сваіх кніг “словамі на боцех”. Глосы звычайна разглядаюцца ў кантэксле гісторыі развіцця беларускай літаратурнай мовы і/або гісторыі развіцця беларускай лексікографіі. Таксамагэты элемент выданняў Ф. Скарыны вывучаецца як рэдактарская праца.

Глосы праблематычна ацэньваюць толькі як спробы стварэння слоўніка ці толькі як майстэрства рэдактара (перакладчыка). На палях кнігі першадрукар раскрывае значэнне цяжкозразумелых слоў, прыводзіць этымалогію назваў, інтэрпрэтую канкрэтны біблейскі тэкст. Усё гэта дазваляе гаварыць, што глосы з'яўляюцца ў Ф. Скарыны і сродкам экзегезы (тлумачэння Свяшчэннага Пісання). Дадзенае сцвярджэнне падмацоўвае аналіз сістэмы “біблейскі тэкст – глоса”.

Прывядзём прыклад: «И внегда поставил столп един на правой странѣ притвора, назвал его именем :Яхим:. Тежь воздвиже второй столп и прозвал и именем :Бооз:» (Глосы:“:крепость:”, “:утвержение:”)» (“Третий книги Царьства” (1518)), (1 Цар. 7:21)¹. Да таго ж, для літаратурнай (кніжнай) спадчыны часоў першадрукара харахтерна сінкрэтычнасць.

Такім чынам, з пазіцыі сучаснага літаратуразнаўства, мовазнаўства і кнігазнаўстваглосы з выданняў Ф. Скарыны могуць прачытацца і як адзін з першых узору лексіграфічнай, рэдактарскай ды перакладчыцкай працы, і як сродак экзегезы.

¹Сучасныя беларускія назвы біблейскіх кніг і іх скарачэнніпадаюцца паводле выдання «Біблія : Кнігі Святога Пісання Старога і Новага Запаветаў / у пер. У. Чарняўскага ; МХРБ “Біблейс. т-ва ў Рэсп. Беларусь” ; навук. рэд. Ж. В. Некрашэвіч-Кароткая, Дж. Элволд. – Мінск : МХРБ “Біблейс. т-ва ў Рэсп. Беларусь”, 2012. – 1120 с.»